

Labklājības ministrija

Darba un privātās dzīves līdzsvarošana: esošie un topošie instrumenti

DARBA & DZĪVES NEDĒĻA

Instrumenti darba un privātās dzīves līdzsvarošanai.

5.OKTOBRIS, 2020

Labklājības ministrija

Direktīva par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem

Direktīvas vispārējais mērķis:

nodrošināt vīriešu un sieviešu vienlīdzīgas iespējas darba tirgū un vienlīdzīgu attieksmi darbā

Direktīvas tvērums:

sievietes un vīrieši, kuriem ir darba līgums vai kuri ir darba tiesiskajās attiecībās

Direktīvas specifiskie mērķi:

- uzlabot piekļuvi darba un privātās dzīves saskaņošanas iespējām
- veicināt ar ģimenes pienākumiem saistītu atvaļinājumu un elastīga darba nosacījumu izmantošanu

Direktīvas prasības jāievieš līdz 2022.gada 2.augustam.

Labklājības ministrija

Direktīvā ietvertie pienākumi dalībvalstīm

➤ paternitātes atvaļinājums

- ✓ vismaz 10 darba dienas ilgs bērna tēvam (līdzvērtīgam otram vecākam saskaņā ar valsts tiesību aktiem)
- ✓ iespēja izmantot to elastīgā veidā
- ✓ tiesības uz atvaļinājumu piešķir neatkarīgi no ģimenes stāvokļa vai civilstāvokļa

➤ vecāku atvaļinājums

- ✓ katram no bērna vecākiem individuālas tiesības uz 4 mēnešu ilgu vecāku atvaļinājumu
- ✓ atvaļinājums izmantojams līdz bērna 8 gadu vecumam
- ✓ 2 mēneši no vecāku atvaļinājuma nav nododamas otram vecākam
- ✓ darba devējs var noteikt (saskaņā ar valsts tiesību aktiem), ka atvaļinājuma piešķiršana tiek atlikta uz saprātīgu laiku

Labklājības ministrija

➤ **aprūpētāja atvaļinājums**

- ✓ vismaz 5 darba dienas gadā
- ✓ lai personīgi aprūpētu/atbalstītu piederīgo vai kādu personu, kura dzīvo vienā mājsaimniecībā ar darba ņēmēju un kam ir nepieciešama aprūpe nopietnu medicīnisko iemeslu dēļ
- ✓ piederīgais direktīvas izpratnē – darba ņēmēja dēls, meita, māte, tēvs, laulātais vai partnerattiecību otra puse, ja valsts tiesību aktos šādas attiecības ir atzītas
- ✓ valstis var precizēt un noteikt atvaļinājuma mērķi un ar to saistītos noteikumus

➤ **atvaļinājuma nauda vai pabalsts**

paternitātes un vecāku atvaļinājuma laikā (vecāku atvaļinājuma 2 nenododamo mēnešu pabalsta ieviešanas termiņš – **2024.gada 2.augusts**)

Labklājības ministrija

- **darbinieku tiesības uz īslaicīgu prombūtni** sakarā ar slimības vai nelaimes gadījuma radītiem neatliekamiem ģimenes iemesliem
- **darbinieku tiesības lūgt elastīgu darba režīmu bērna vai piederīgā aprūpes nolūkā**
- **darbinieku iegūto tiesību saglabāšana** paternitātes, vecāku vai aprūpētāja atvaļinājuma laikā, kā arī darbinieku aizsardzību pret diskrimināciju, atlaišanu un citām nelabvēlīgām sekām, ja darbinieks ir izmantojis priekšlikumā paredzētās tiesības
- **valsts veic pasākumus, lai aizliegtu mazāk labvēlīgi** izturēties pret darba ņēmējiem, kuri izmantojuši tiesības uz iepriekš minētajiem atvaļinājumiem

Labklājības ministrija

	Direktīvas prasības	Latvijā jau ir ieviests
Paternitātes atvaļinājums	10 darba dienas	10 kalendārās dienas
Vecāku atvaļinājums	- 4 mēneši līdz bērns sasniedz 8 gadu vecumu- 2 mēneši nenododama atvaļinājuma daļa	bērna kopšanas atvaļinājums - 1,5 gads- līdz bērns sasniedz 8 gadu vecumu- nav noteikta nenododama atvaļinājuma daļa
Aprūpētāja atvaļinājums	5 darba dienas gadā	nav šāds atvaļinājums
Atvaļinājumu pabalsts	- paternitātes atvaļinājumam- vecāku atvaļinājuma nenododamai daļai- aprūpētāja atvaļinājuma pabalstu nosaka dalībvalsts vai sociālie partneri	- 80%- atkarībā no atvaļinājuma ilguma - 60 % vai 43,75%, ja ir nodarbināts -30%- nav šāds pabalsts

Labklājības ministrija

Direktīvas prasības	Latvijā jau ir ieviests
darbinieku tiesības uz īslaicīgu prombūtni	īslaicīga prombūtne (bērna saslimšanas vai nelaimes gadījumā, vai lai piedalītos bērna veselības pārbaudē)
darbinieku tiesības lūgt elastīgu darba režīmu bērna vai piederīgā aprūpes nolūkā	- attālināta darba iespējas- elastīga darba laika organizēšana- nepilna darba laika iespējas- papildus pārtraukums darbā bērna barošanai darbiniekam
darbinieku iegūto tiesību saglabāšana	Darba likums paredz aizliegumu radīt nelabvēlīgas sekas

Labklājības ministrija

LV izaicinājumi saistībā ar direktīvas prasību pārņemšanu

- LV jau šobrīd ir iespēja katram no vecākiem izmantot 1.5 gadu ilgu bērna kopšanas atvaļinājumu – izaicinājums 2 nenododamie mēneši un to apmaksā katram no vecākiem
- LV prakse, kas ļauj vecākam būt nodarbinātam un izmantot tiesības saņemt vecāku pabalstu
- Atvaļinājuma izmantošana pabalsta saņemšanai, ja vecāks to izmanto sadalīti līdz bērna 8 gadu vecumam
- Aprūpes atvaļinājums – apmaksāts vai neapmaksāts
- Aprūpes atvaļinājuma piešķiršanas kritēriji

Labklājības ministrija

Paldies par uzmanību!

Agnese Gaile

Sociālās politikas un attīstības departamenta
vecākā eksperte

Agnese.Gaile@lm.gov.lv